

T.C
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO :1998/66
KARAR NO:1998/70

ÖZET :1602 sayılı Yasaya göre asker kişi sayılan davacının sivil kişi olan eşinin ölümü nedeniyle açılan tam yargı davasının, olayda idari eylemin asker kişiye yönelik bulunması koşulunun gerçekleşmemiş olması karşısında, genel idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Yıldır Doğan Öz
Vekili : Av.H.Mutlay Başar
Davalı : Milli Savunma Bakanlığı

OLAY : Emekli Per.Kd.Albay olan davacının eşi Şerife Aygül Öz,Açıköğretim sınavlarına girmek üzere geldiği Mersin'de Subay Orduevinde kalmakta iken,Mersin Orduevleri Müdürlüğü emrinde resepsiyon hizmetlerinde görevli Deniz Erleri üç asker tarafından, 8.9.1996 günü saat 02.30 sularında nöbetçi subayların görev başında olmamalarından yararlanılarak adigeçenin odasına girilmiş,dövülerek tecavüz edildikten sonra, orduevi sahilinin kayalık bölümüne götürülerek 27 bıçak darbesiyle öldürülmüştür.Bu eylemleri nedeniyle Askeri Mahkemede yapılan ceza yargılaması sonucunda, iki sanığın neticeten idam; bir sanığın ise neticeten yirmi beş yıl (temyiz sonucunda sekiz yıl) ağır hapis cezası ile mahkumiyetlerine karar verilmiştir.

Davacı, 26.5.1997 günlü dilekçesiyle, eşinin Orduevinde görevli erler tarafından tecavüz edilerek öldürüldüğü ve kıymetli eşyalarının alındığından bahisle uğradığı zararların tazmin edilmesi yolunda yaptığı başvurunun Milli Savunma Bakanlığınca 17.7.1997 günlü yazı ile reddedilmesi üzerine; eşinin ölümü nedeniyle ev işleri için yardımcı tutmak zorunda kaldığı ve olay sırasında üzerinde bulunan ziynet eşyası ile parasının alındığından bahisle uğradığı zararlar karşılığı 1.000.000.000.-İl.maddi ve duyduğu elem ve ızdırap nedeniyle 2.000.000.000.,İl.manevi olmak üzere toplam 3.000.000.000.,İl.tazminatın, olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline hükmedilmesi istemiyle, 29.7.1997 gününde Askeri Yüksek İdare Mahkemesine dava açmıştır.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ İKİNCİ DAİRESİ ; 22.10.1997 gün ve E:1997/720 K:1997/833 sayı ile, Anayasanın 157. ve 1602 sayılı Yasanın 20.maddelerine göre, bir davanın AYİM.'nin görevine girebilmesi için dava konusu idari işlem veya eylemi askeri hizmete ilişkin bulunması ve asker kişiyi ilgilendirmesi koşullarının birlik gerçekleşmesi gerektiği; davacının, emekli subay olması nedeniyle 1602 sayılı Yasaya göre "asker kişi" olduğunda şüphe bulunmadığı; ancak eylemin asker kişiyi ilgilendirmesi koşulunun, salt davacının asker kişi olması biçiminde yorumlanamayacağı; eylemin asker kişiyi ilgilendirmesinden maksadın, eylemin bir asker kişiye yönelme:

91

zarar verici etkilerini bir asker kişinin beden veya mal varlığında meydana getirmesi olduğu; olayda, davacı asker kişi ise de, idari eylem kendisine değil sivil kişi olan eşine yöneldiğinden, 1602 sayılı Yasanın 20.maddesinde öngörülen "asker kişiyi ilgilendirme"koşulunun gerçekleşmemiş olması karşısında, AYİM.'nin görevi dışında kalan davanın çözümünde genel idari yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar,yasa yoluna başvurulmayarak kesinleşmiştir.

Davacı,aynı istemle, 31.12.1997 gününde, bu kez genel idari yargı yerine dava açmıştır.

Ankara 4.İdare Mahkemesince, 17.3.1998 gün ve 1998/2-252 sayı ile, 2577 sayılı Yasanın 36/b.maddesine göre ve 15/1-a.maddesi uyarınca dava yetki yönünden reddedilerek, dosyanın Adana İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

ADANA 1.İDARE MAHKEMESİ; 20.5.1998 gün ve E:1998/476,K:1998/415 sayı ile, olayda, askeri hizmetin ifası sırasında gerçekleşen idari eylem nedeniyle ölen kişi sivil olmakla birlikte, eşinin ölümü nedeniyle asker kişi olan davacının maddi ve manevi varlığı zarara uğradığından,eylemin bu yönüyle asker kişiyi ilgilendirdiği; bu durumda Anayasanın 157. ve 1602 sayılı Yasanın 20.maddelerine göre , askeri hizmete ilişkin bulunan ve asker kişiyi ilgilendiren eylem nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen zararların tazmini istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünün AYİM. nin görevine girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı vekilinin 25.6.1998 günlü dilekçesi üzerine, genel idari yargı yerine ait dava dosyası, Adana 1.idare Mahkemesinin 10.7.1998 günlü, 1998/476-415 sayılı gönderme kararı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmiş olup; böylece askeri ve genel idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasanın 14.maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş bulunmaktadır.

İNCELEME VE GEREKÇE :Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün, Mustafa Bumin'in Başkanlığına, Üyeler:M.Salim Özer, Ülkü Aydın, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu Dr.Erol Alpar ve Halit Karabulut'un katılımlarıyla yapılan 28.12.1998 günlü toplantısında, Raportör -Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde genel idari yargı yerinin görevli olduğu yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan ;ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Danıştay Savcısı Tülin Özdemir ve Askeri Yüksek İdare Mahkeme Savcısı Levent Özçelik'in davanın çözümünün genel idari yargının görev alanına girdiğine ilişkin yazılı ve sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, emekli subay olan davacının eşinin, orduvinde görevli askerlerce öldürülmesi nedeniyle uğranılan zarar karşılığı 1.000.000.000.-İl.maddi ve duyulan elem ve ızdırıp nedeniyle 2.000.000.000.-İl. manevi olmak üzere toplam 3.000.000.000.-İl. tazminatın, olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte, davalı idareden tahsiline hükmedilmesi istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın 157.maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin,askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden dağan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan

ilk ve son derece mahkemesi olduğuna; ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağına işaret edilmiş, 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun değişik 20.maddesinin birinci fıkrasında da aynı hükme yer verilmiştir.

Buna göre, AYİM'nin bir davaya bakabilmesi için; dava konusu idari işlem veya eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

1602 sayılı Yasanın değişik 20.maddesinin ikinci fıkrasında "Bu Kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat: Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlardır." denilmektedir.

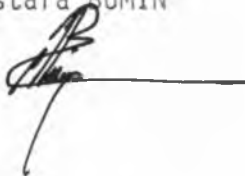
Olayda, eylemin askeri hizmete ilişkin olduğunda tartışma bulunmamaktadır. Ancak, emekli subay olan davacı, 1602 sayılı Yasanın uygulanması bakımından asker kişi isede; Yasada öngörülen "idari işlem veya eylemin asker kişiyi ilgilendirmesi" koşulu bakımından, davacının asker kişi olmasında zorunluluk bulunmamasına karşılık, idari işlemin asker kişi hakkında tesis edilmesi veya idari eylemin asker kişiye yönelik bulunması ve zarar doğurucu etkilerini onun vücut bütünlüğü ya da mal varlığı üzerinde göstermesi gerekli ve zorunlu bulunmaktadır.

Bu duruma göre ve zarar doğuran idari eylemin davacının sivil kişi olan eşine yönelik bulunması karşısında, olayda eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" koşulu gerçekleşmediğinden uyuşmazlığa konu edilen davanın görüm ve çözümü görevi, AYİM.'ne değil, genel idari yargı yerine ait bulunmaktadır.

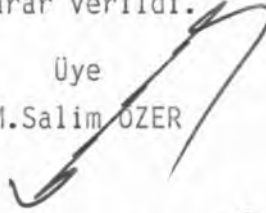
Açıklanan nedenlerle, Adana 1.İdare Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın genel idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine, bu nedenle Adana 1.İdare Mahkemesinin 20.5.1998 günlü, E:1998/476, K:1998/415 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 28.12.1998 gününde kesin olarak oybirliği ile karar verildi.

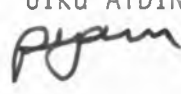
Başkan
Mustafa BUMİN

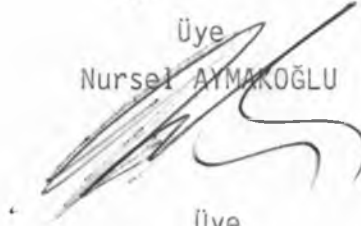
Üye
M.Salim ÖZER

Üye
Ülkü AYDIN

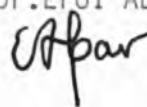
Üye
Nursel AYMAKÖĞLU

Üye
Zafer KANTARCIOĞLU

Üye
Dr.Erol ALPAR

Üye
Halil KARABULUT

Bu kararın Resmî gazete'de yayımı uygundur.

Başkan..

91